

ІНКЛЮЗИВНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З РОЗЛАДОМ АУТИЧНОГО СПЕКТРА (РАС): АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Наталія Семенова¹, Марта Ярошик¹, Мар'яна Ріпак¹, Галина Маланчук¹,
Уляна Шевців¹, Лілія Назаркевич¹

¹Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, Україна,
semen.nataliia@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2025-02-71-75>

Анотації

Актуальність. На сьогодні зростання кількості дітей, у яких виявлено розлад аутичного спектра (РАС) як у всьому світі, так і в Україні потребує створення належних умов для їх навчання та виховання в освітніх закладах різного рівня. Проблема освіти школярів з аутизмом ускладнена специфічними особливостями розладу: дитина з аутизмом може не мати тих самих симптомів, що й інші діти з РАС; може мати більш або менш виражені прояви. Це потребує від фахівців вивчення, розробки й упровадження новітніх підходів, методик, які б ураховували ці особливості. Фізичне виховання сприяє покращенню показників адаптивної поведінки та якості життя дітей із розладами аутичного спектра, проте питання його ефективної реалізації й раціонального виконання завдань, що стоять перед учителями здобувачів загальної середньої освіти з РАС, на сьогодні залишається недостатньо вирішеним і є актуальними. **Мета дослідження** – визначити проблеми практичної реалізації фізичного виховання в навчально-виховному процесі здобувачів освіти з РАС та здійснити пошук нових організаційно-методичних, педагогічних прийомів підвищення ефективності реалізації їх фізичного виховання. **Матеріали і методи дослідження.** У роботі застосовано теоретичний аналіз й узагальнення літературних джерел, соціологічні методи дослідження. **Результати.** Аналіз наукових пошуків останніх років у напрямі інклюзивного фізичного виховання підтверджує актуальність проблеми та водночас виявляє низку невирішених важливих аспектів питання фізичного виховання дітей із розладами аутичного спектра. **Висновок.** Фізичне виховання є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу здобувачів освіти з РАС, яке пов'язане з труднощами в різноманітних проявах спектрального розладу. Напрацьовані та запропоновані вчителями шляхи практичної реалізації фізичного виховання під час проведення уроків підвищують їх ефективність.

Ключові слова: інклюзія, фізичне виховання, розлад аутичного спектра, урок фізичної культури.

Nataliia Semenova, Marta Yaroshyk, Mariana Ripak, Halyna Malanchuk, Uliana Shevtsiv, Lillia Nazarkevych. Inclusive Physical Education for Students with Autism Spectrum Disorder (ASD): Analysis of Problems and Ways to Overcome Them. Relevance. Currently, the increasing number of children diagnosed with autism spectrum disorder (ASD), both worldwide and in Ukraine, necessitates the creation of appropriate conditions for the education and upbringing of such children in educational institutions at various levels. The education of children with autism is complicated by the specific characteristics of the disorder: a child with autism may not exhibit the same symptoms as other children with ASD and may display more or less pronounced manifestations. This requires specialists to study, develop, and implement innovative approaches and methodologies that take these features into account. Physical education contributes to the improvement of adaptive behavior and quality of life in children with autism spectrum disorders; however, the issues of its effective implementation and the rational addressing of tasks faced by teachers of students with ASD in general secondary education remain insufficiently resolved and are therefore highly relevant. **Objective.** The study aimed to identify the challenges of practical implementation of physical education in the educational process for students with ASD and to explore new organizational, methodological, and pedagogical approaches to enhance the effectiveness of physical education for children with ASD. **Materials and Methods.** The study employed theoretical analysis and synthesis of literature sources, as well as sociological research methods. **Results.** Analysis of recent scientific research on inclusive physical education confirms the relevance of the issue while also revealing a number of unresolved critical aspects regarding the physical education of children with autism spectrum disorders. **Conclusion.** Physical education is an integral part of the educational process for students with ASD, which is associated with various challenges arising from the diverse manifestations of the spectrum disorder. The practical strategies developed and proposed by teachers for conducting physical education lessons increase their effectiveness.

Key words: inclusion, physical education, autism spectrum disorder, physical culture.

Вступ. Проблема фізичного виховання дітей з обмеженими можливостями, особливими освітніми потребами (ООП) залишається актуальною як у всьому світі, так і в Україні [6, 9]. Усесвітній

досвід показує, що діти з обмеженими можливостями тривалий час були виключені із суспільства [11]. Також у нашому суспільстві часто відсутнє розуміння того, що таке аутизм, як із ним працювати, і доволі низький рівень толерантності до дітей із РАС. Важливо наголосити, що аутизм – це не хвороба, а стан, пов'язаний з особливим розвитком мозку, який впливає на сприйняття, поведінку та комунікаційні навички людини [11]. За даними ЮНІСЕФ, у всьому світі близько 240 млн дітей мають особливі освітні потреби, із них 67 млн – це діти з розладом аутичного спектра (РАС) [11]. В Україні з 2017 р. кількість дітей із РАС зросла з 7491 до 20 936 дітей станом на 2023 р. Дослідження засвідчують, що рівень поширення аутизму щороку зростає на 11–14 % [1, 3, 8, 11, 12]. Численні праці іноземних (Iliadis I., 2020, Chiarotti F., 2020, Hortal-Quesada Á., 2022, Kaplánová A., 2023) і вітчизняних (Боднар І. Р., Петрусенко О. М., Хамаде А. Ф., 2021, 2022, 2023; Григус І. М., Крук І. М., 2022; Породько М. І., 2021, 2023; Гнатюк С. М., Неведомська Є. О., Білий С. С., 2024; Соловей А. В., 2023, 2025 й ін.) фахівців у галузі спеціальної (корекційної) педагогіки, фізичного виховання, фізичної терапії стосуються питань корекції психомоторного, психофізичного розвитку, поліпшення фізичної підготовленості, якості життя, адаптації поведінки дітей із РАС [1, 2, 4, 5, 7, 8, 12–15]. Зазначимо, що в дослідженнях науковців фізичні вправи потрактовано головним ефективним засобом корекції адаптивної поведінки, сенсорної інтеграції, поліпшення якості життя дітей із РАС. Проте складність реалізації фізичного виховання дітей із РАС в умовах загальноосвітніх навчальних закладів потребує подальшого вивчення. Адже аутизм є спектральним розладом, що означає, що він проявляється по-різному в кожній людині; у світі не існує двох однакових людей із РАС; їхня поведінка, міра включеності у фізичне виховання теж є різними. Опитування вчителів фізичної культури, які працюють із дітьми з РАС, можуть допомогти в розширенні організаційно-методичних, педагогічних прийомів підвищення ефективності реалізації їхнього фізичного виховання.

Мета дослідження – визначити проблеми практичної реалізації фізичного виховання в навчально-виховному процесі здобувачів освіти з РАС та здійснити пошук нових організаційно-методичних, педагогічних прийомів підвищення ефективності реалізації їхнього фізичного виховання.

Матеріали й методи дослідження. У роботі використано теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, соціологічні методи дослідження. **Організація та учасники дослідження.** У 2024/25 навчальному році проведено опитування учителів фізичної культури. У дослідженні взяли участь 20 учителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів міста Львова й Львівської області з різним досвідом роботи. Соціологічне дослідження здійснювалось із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій шляхом розміщення на платформі Google Forms. Питання в анкеті мали відкритий характер. Окрім загальної інформації, питання стосувалися наявності інклюзивних класів у загальноосвітньому закладі, де працюють учителі; проблем, які виникають у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, зокрема з РАС. Під час опитування педагоги поділилися власними методичними напрацюваннями, підходами, шляхами вирішення проблемних ситуацій у процесі фізичного виховання здобувачів освіти з РАС.

Результати дослідження. У соціологічному дослідженні взяли участь учителі фізичної культури з досвідом роботи в школі від п'яти до 38 років, 60 % із яких становили чоловіки й 40 % – жінки відповідно. Більшість учителів, а саме 90 %, у своїх відповідях зазначили, що в школах, де вони працюють, є інклюзивні класи. Проте наявна кількість дітей з особливими освітніми потребами суттєво різнилася між школами. За даними опитування, встановлено, що у восьми школах навчаються по одному та по двох учнів з ООП, у чотирьох школах – по чотири учні, у двох школах – по п'ять і по 10 учнів, а вчителі двох шкіл указали, що в їхніх школах навчається 12 дітей з особливими освітніми потребами. За результатами опитування, встановлено, що в чотирьох школах навчаються шестеро дітей із РАС. За твердженням учителів, ці діти беруть участь в уроках фізичної культури й задіяні в різних формах фізичної активності в навчальний час.

Серед проблем, із якими стикаються педагоги в роботі з дітьми з РАС, – це те, що поведінку цих дітей в умовах групового проведення занять, де класи здебільшого переповнені, важко контролювати. Діти переважно не реагують на вчителя і його вимоги чи команди під час виконання вправ, можуть створювати небезпечні моменти на уроках, оскільки їм важко довести техніку безпечної поведінки на уроках фізичної культури. Можуть також заважати виконанню вправ іншими дітьми та при цьому також не виконують їх. Можуть поводитись агресивно, якщо урок відбувається не так, як вони того хочуть, викрикують чи то дуже важко реагують на голосні звуки, різкий шум, високий рівень емоцій, що є нормальною реакцією для інших дітей під час спортивних, рухливих ігор, проведення естафет. Залучення здобувачів освіти з РАС до уроків фізичної культури в класі ставить перед учителями

серйозні виклики. Труднощі в організації й проведенні уроків фізичної культури в класах, де навчаються діти з РАС, залежать від особливостей розладу аутичного спектра окремо взятої дитини. Зокрема, за твердженням педагогів, виникають проблеми з реакцією дитини з РАС на галас школярів під час проведення спортивних і рухливих ігор, естафет, із бурхливою реакцією однокласників під час виконання різних завдань із фізичного виховання. Тому деякі з учителів добирають ігри, які б не викликали надмірного вираження емоцій у дітей чи шуму. Також учителі практично не використовують свисток на фізичному вихованні, де присутня дитина з РАС. За твердженням педагогів, найважче їм вдається налаштувати психологічний та емоційний стан учня з РАС, домогтися стабільного психоемоційного стану й адаптувати школяра до особливостей процесу фізичного виховання в школі. Незважаючи на труднощі, що виникають у процесі навчання на уроках фізичної культури, учителі зазначили, що намагаються опанувати ситуацію та застосовують у своїй педагогічній діяльності індивідуальний підхід і диференціацію фізичного навантаження, наскільки це можливо в умовах уроку; комплексний підхід до формування розумових та фізичних якостей і навичок; ігрові методи навчання, що дають змогу дітям краще орієнтуватися в навколишньому світі, покращують їхні здібності до самостійності, формування позитивної взаємодії з оточенням; інтерактивні методи навчання; застосовують технічні засоби навчання; поступове ускладнення вправ тощо. Учителі також зазначили важливість підтримки дитини, похвали навіть у незначних досягненнях і позитивних зрушеннях. На уроках фізичної культури педагоги намагаються створити комфортні умови та підлаштувати під дітей із РАС проведення уроку, що сприяє зменшенню їхнього страху безпосередньої активної участі в уроці. Зокрема, урахувавши специфіку поведінки дітей із РАС, коли їм притаманна така особливість, як стереотипний тип поведінки, учителі діють із ще більшою чіткістю та у визначеному порядку, відповідно до структури й змісту уроку, намагаються розповісти та пояснити детальніше про роботу, яку діти повинні виконувати наступною. Учителі звертають увагу на те, що важливо урок починати, коли дитина з РАС уже присутня на уроці. Без такого учня не варто починати, навіть якщо він трохи запізнився, особливо в молодшій школі. Педагоги наголошують на важливості попередження перевтоми здобувача освіти з РАС, що потребує від педагога ще більшої концентрації уваги й спостереження під час проведення уроку фізичної культури. За настання перевантаження, перевтоми вчителі рекомендують змінити діяльність учнів на уроці або створити можливість відпочинку дитини з РАС у тиші.

Опосередковано в опитуванні ми також торкнулися теми професійного розвитку, спрямованого на поглиблення знань учителів фізичного виховання для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, зокрема з РАС. Результати опитування вказують на гостру потребу вчителів у додаткових знаннях і навичках. Значна частина педагогів (близько 50 %) вважає за необхідне відвідування спеціалізованих курсів, майстер-класів і тренінгів стосовно особливостей інклюзивного фізичного виховання, зокрема 30 % із яких наголосили на необхідності проведення саме таких заходів на тему фізичного виховання дітей із РАС. Це свідчить про важливість системної підтримки та навчання педагогічних працівників для підвищення ефективності їхньої роботи.

Дискусія. За умов зростання кількості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, зокрема дітей із РАС, питання їх адаптації та соціалізації в процесі навчання є надзвичайно актуальним. Як відомо, фізичне виховання, фізичні вправи в роботі з дітьми з РАС є дуже ефективним засобом для цього, особливо починаючи з раннього віку. Численні дослідження фахівців доводять, що фізична активність у підсумку значно сприяє підвищенню якості життя осіб з аутизмом. Проте цей шлях до соціалізації, адаптації дитини до життя в процесі навчання є надзвичайно складним для всіх учасників навчального процесу: учнів, батьків, учителів. Зокрема, педагогам в умовах загальноосвітніх шкіл складно здійснювати контроль поведінки дитини в переповнених класах, під час уроків також можуть виникати небезпечні ситуації через нерозуміння дитиною вимог, а також через підвищену чутливість здобувачів освіти з РАС до зовнішніх подразників і надмірних емоцій із боку інших учнів. Тому результативність навчально-виховного процесу переважно залежить від самого вчителя, його бажання набувати необхідних знань, умінь та навичок, правильного процесу організації уроку фізичної культури, добору методичних прийомів, педагогічних підходів й ефективного їх застосування.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що інклюзивне фізичне виховання дітей із розладом аутичного спектра (РАС) є актуальною та складною проблемою, яка потребує подальшого вивчення й упровадження ефективних рішень. Урахування особливостей спектрального розладу та поведінкових аспектів дітей із РАС потребує від учителів створення психологічно комфортних умов

на уроках, зниження рівня шуму та надмірної емоційності уроку, застосування індивідуалізованого підходу й адаптованих вправ, посиленого контролю безпеки поведінки на уроці. Також педагоги наголошують на важливості чіткої організації та структурованості уроків, послідовності виконання завдань, позитивного заохочення навіть за незначні успіхи, що дає змогу зменшити тривожність дитини й сприяє її активній участі в заняттях. Навчання учнів із РАС потребує від педагогів гнучкості, емпатії й постійного професійного зростання.

Джерела та література

1. Гнатюк С. М., Неведомська Є. О., Білий С. С. Ефективність програми фізичної терапії дітей із розладами аутистичного спектру. *Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи*: матеріали XI Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 12 груд. 2024 р.). Київський столичний ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. С. 182–185.
2. Григус І. М. Крук І. М. Сенсорна інтеграція дітей з раннім аутизмом. *Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини*. 2022. С. 102–110.
3. Кузьменко Ю. Немає двох однакових людей з РАС: що таке аутизм та як допомогти людині з ним адаптуватися. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/714276-nemae-dvoh-odnakovih-ludej-z-ras-so-take-autizm-ta-ak-dopomogti-ludini-z-nim-adaptuvatisa/>.
4. Петрусенко О. М. Удосконалення адаптивної поведінки школярів з розладами аутичного спектра при використанні програми пріоритетного розвитку координаційних здібностей: дис. ... д-ра філософії з фіз. виховання та спорту: 014 – Середня освіта (Фізична культура). Львів, 2023.
5. Породько М. І. Корекція психомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру засобами фізичного виховання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 «Корекційна педагогіка». Київ, 2021. 201 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.23/Porodko.pdf.
6. Семенова Н., Боднар І., Боднарчук О. Теорія, методика та організація фізичного виховання дітей із різними нозологіями в закладах дошкільної та загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2023. 256 с.
7. Соловей А. Ярошик М., Данилевич М. Особливості інклюзивного фізичного виховання учнів з розладами аутичного спектра. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2025. Т. 1, № 1. С. 371–378. [https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).50](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).50).
8. Хамаде А. Ф., Боднар І. Р. Фізична працездатність, фізична підготовленість та фізична активність школярів з розладами аутичного спектру *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2020. № 1. С. 414–422. URL: <http://infiz.dp.ua/misc-documents/2020-01/2020-01-43.pdf>.
9. Ханікянц О. В. Сороколіт Н. С., Семенова Н. В. Стан та перспективи реалізації інклюзивної освіти у фізичному вихованні школярів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2021. № 21. С. 186–193.
10. Шевчук К. Породько М. Розвиток комунікації у дітей з розладами аутистичного спектра під час занять з оздоровчого спрямування. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 66. Т. 3. 2023. С. 194–200. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-27>.
11. У світі живе близько 240 мільйонів дітей із інвалідністю – свідчать дані найповнішого статистичного аналізу ЮНІСЕФ. *UNICEF Україна*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/copy-nearly-240-million-children-disabilities-around-world-unicefs-most>.
12. Chiarotti F., Venerosi A. Epidemiology of Autism Spectrum Disorders: A Review of Worldwide Prevalence Estimates Since 2014. *Brain sciences*. 2020. Vol. 10. No. 5. P. 274. <https://doi.org/10.3390/brainsci10050274>.
13. Hortal-Quesada Á. R. Sanchis-Sanchis Autism Spectrum Disorder in Physical Education in Primary School: a Systematic Review. *Apunts Educación Física y Deportes*. 2022. Vol. 150. P. 45–55. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2022/4\).150.06](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2022/4).150.06).
14. Iliadis I., Apteslis N. The role of physical education and exercise for children with Autism Spectrum Disorder and the effects on socialization, communication, behavior, fitness, and quality of life. *Dialogues in Clinical Neuroscience & Mental Health*. 2020. Vol. 3. No. 1. P. 71–81. <https://doi.org/10.26386/obrela.v3i1.178>.
15. Kaplánová A., Šišková N., Grznárová T., Vanderka M. Physical Education and Development of Locomotion and Gross Motor Skills of Children with Autism Spectrum Disorder. *Sustainability*. 2023. Vol. 15. No. 1. P. 28. <https://doi.org/10.3390/su15010028>.

References

1. Hnatiuk, S. M., Nevedomska, Ye. O., & Bilyi, S. S. (2024). Efektyvnist' prohramy fizychnoyi terapiyi ditei iz rozladamy autystychnoho spektra [Effectiveness of a physical therapy program for children with autism spectrum disorders]. *Fizychnye vykhovannia, sport ta zdorov'ia liudyny: dosvid, problemy, perspektyvy*: materialy XI Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi onlain-konferentsii (Kyiv, December 12, 2024), 182–185 (in Ukrainian).
2. Hryhus, I. M., & Kruk, I. M. (2022). Sensorna intehtratsiia ditei z rannim autyzmom [Sensory integration of children with early autism]. *Reabilitatsiini ta fizkulturno-rekreatsiini aspekty rozvytku liudyny*, 102–110 (in Ukrainian).

3. Kuzmenko, Yu. (n.d.). Nemaie dvokh odnakovykh liudei z RAS: shcho take autyzm ta yak dopomohty liudyni z nym adaptuvatsia [No two people with ASD are alike: What autism is and how to help a person adapt]. *Suspilne novyny*. URL: <https://suspilne.media/714276-nemae-dvoh-odnakovih-ludej-z-ras-so-take-autizm-ta-ak-dopomogti-ludini-z-nim-adaptuvatisa/> (in Ukrainian).
4. Petrusenko, O. M. (2023). Udokonalennia adaptyvnoi povedinky shkoliariv z rozladamy autystychnoho spektra pry vykorystanni prohramy prioryetnoho rozvytku koordynatsiinykh zdibnostei [Improving adaptive behavior of schoolchildren with ASD using a priority coordination development program] (PhD dissertation). Lviv (in Ukrainian).
5. Porodko, M. I. (2021). Korektsiia psichomotornoho rozvytku ditei z rozladamy autystychnoho spektra zasobamy fizychnoho vykhovannia [Correction of psychomotor development of children with ASD through physical education] (PhD dissertation). Kyiv. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.23/Porodko.pdf (in Ukrainian).
6. Semenova, N., Bodnar, I., & Bodnarchuk, O. (2023). Teoriia, metodyka ta orhanizatsiia fizychnoho vykhovannia ditei iz riznymi nozlohiiamy v zakladakh doskil'noi ta zahal'noi seredn'oi osvity [Theory, methodology and organization of physical education for children with various nosologies in preschool and general secondary education institutions]. Lviv: LDUFK im. Ivana Bobers'koho (in Ukrainian).
7. Solovei, A., Yaroshyk, M., & Danylevych, M. (2025). Osoblyvosti inkliuzyvnoho fizychnoho vykhovannia uchniv z rozladamy autystychnoho spektra [Features of inclusive physical education of students with autism spectrum disorders]. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, 1(1), 371–378. [https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).50](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).50) (in Ukrainian).
8. Khamade, A. F., & Bodnar, I. R. (2020). Fizychna pratsiezdatsnist', fizychna pidhotovlenist' ta fizychna aktyvnist' shkoliariv z rozladamy autystychnoho spektra [Physical performance, physical fitness and physical activity of schoolchildren with autism spectrum disorders]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*, (1), 414–422. <http://infiz.dp.ua/misc-documents/2020-01/2020-01-43.pdf> (in Ukrainian).
9. Khanikants, O. V., Sorokolit, N. S., & Semenova, N. V. (2021). Stan ta perspektyvy realizatsii inkliuzyvnoi osvity u fizychnomu vykhovanni shkoliariv [State and prospects of implementing inclusive education in physical education of schoolchildren]. *Naukovyi chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*, (21), 186–193 (in Ukrainian).
10. Shevchuk, K., & Porodko, M. (2023). Rozvytok komunikatsii u ditei z rozladamy autystychnoho spektra pid chas zaniat' z ozdorovchoho spriamuvannia [Development of communication in children with autism spectrum disorders during health-oriented activities]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk*, 66(3), 194–200. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-27> (in Ukrainian).
11. UNICEF Ukraina. (n.d.). U sviti zhyve blyzko 240 mil'ioniv ditei iz invalidnistiu – svidchat' dani naipovnishoho statystychnoho analizu YUNISEF [Nearly 240 million children with disabilities live in the world – according to UNICEF's most comprehensive statistical analysis]. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/copy-nearly-240-million-children-disabilities-around-world-unicefs-most> (in Ukrainian).
12. Chiarotti, F., & Venerosi, A. (2020). Epidemiology of Autism Spectrum Disorders: A Review of Worldwide Prevalence Estimates Since 2014. *Brain Sciences*, 10(5), 274. <https://doi.org/10.3390/brainsci10050274> (in English).
13. Hortal-Quesada, Á. R., & Sanchis-Sanchis. (2022). Autism Spectrum Disorder in Physical Education in Primary School: A Systematic Review. *Apunts Educación Física y Deportes*, 150, 45–55. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2022/4\).150.06](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2022/4).150.06) (in English).
14. Iliadis, I., & Apteslis, N. (2020). The role of physical education and exercise for children with Autism Spectrum Disorder and the effects on socialization, communication, behavior, fitness, and quality of life. *Dialogues in Clinical Neuroscience & Mental Health*, 3(1), 71–81. <https://doi.org/10.26386/obrela.v3i1.178> (in English).
15. Kaplánová, A., Šišková, N., Grznárová, T., & Vanderka, M. (2023). Physical Education and Development of Locomotion and Gross Motor Skills of Children with Autism Spectrum Disorder. *Sustainability*, 15(1), 28. <https://doi.org/10.3390/su15010028> (in English).

Стаття надійшла до редакції 10.06.2025 р.